

«Ми діти тих, хто згас в
темниці,
Кого у серце беркут бив,
А він лишивсь твердішим криці,
Не відступив, не розлюбив»

Й. ДУДКА

Мій батько, Володимир Степанюк, з пошаною та вдячністю згадує багатьох людей – і тих, які особливо відзначилися у 90-ті роки, і тих, хто були ніби в тіні, але палко любили Батьківщину та робили все можливе для її гарного майбутнього. Всі вони, кожен по-своєму, впливали на формування його переконань та ціннісних орієнтирів. Але з особливим теплом і пафосом розповідає про Сергія Олексійовича Савелюка.

Батьківські криниці

- Сторінка районного Товариства "Просвіта" -

ТВЕРДІШЕ КРИЦІ

торіальний, другий – екстериторіальний і віросповідний. Перший називається патріотизмом, другий – шовінізмом. Коли Ви хочете, щоб була Українська Держава, ви musíte бути патріотами, а не шовіністами».

Усі свої знання та енергію як у справах політики, так і в церковних питаннях, він спрямовував не на розкол чи розбрат, а на єднання. Його не всі розуміли. А для Володимира Степанюка це була близька та рідна по духу і за світоглядом людина. Бо і тоді, і особливо тепер, під час військової агресії наших північно-східних сусідів, він переконаний у тому, що досягти повноцінної незалежності можна тільки у братньому єднанні всього українського народу. Такі люди, як Сергій Савелюк, – тричі репресовані: більшовизмом, тими сучасниками, які не сприйняли їхніх ідей, та нами, хто часто не шанує пережитих ними мук та страждань.

Сергій Олексійович народився 16 квітня 1927 року в місті Крем'янець (на вулиці Княжій). Батько Олексій Петрович – в минулому петлюрівський командир, матір Марія Яківна – випускниця церковно-приходського училища. Із малечку зростав під впливом передо-

мах і концтаборах, заслани в далеке Заполяр'я, у тайгу Сибіру та степи Казахстану, розстріляні в 1941 році.

Із другим приходом радянських військ був призваний до лав армії. Маючи хорошу, як на той час, семирічну освіту, з квітня 1944 року проходив вишкіл у сержантській школі, а з ве-

жина, яка звільнилася раніше.

Володимир Степанюк розповідає, що, спілкуючись з такими людьми, відчуваєш і біль за їх муки, і тривогу за подальшу долю України, і сором за те, що всі ці благородні починання, страждання і жертви, хоч і не минають даремно й безслідно, та все ж таки зраджуються і нівелюються іншими людьми, а найперше – можновладцями. Це про них ще в 1924 році Михайло Грушевський писав: «Люде без совісті, інтригани й амбітники, вбираються у ша-

батько. Бо упродовж всього життя він завжди залишався Людиною, не заплямував себе ні слабкодухістю, ні зрадою чи лицемірством. Йому, як і багатьом іншим патріотам України, найбільше підходять наведені поетичні рядки Й. Дудки.

Вперше Володимир Степанюк познайомився з ним під час богослужіння на згадку дерев'яного храму в селі Маща, запросив разом із товаришем до себе на обід. Із тих пір завжди шукав нагоди поспілкуватися з цією людиною, щоб почерпнути правдивих історичних знань, яким позаздрили б багато істориків та краєзнавців, почути його оцінку тодішніх подій та реалій, навчитися життєвій і політичній мудрості, найголовнішою з яких було вміння поєднати націоналізм із толерантністю та шляхетністю.

Сергій Савелюк, очевидно, був провідником ідей В'ячеслава Липинського, слова якого, сказані ще сто років тому, на жаль, і сьогодні залишаються актуальними: «Патріотизм, на якому будуються держави і нації, – це віра, спокій душі, а не бізнес, з надією на добрі проценти, і не акторство, з надією на оплески та дарунки юрби... Націоналізм буває двоякий: державо-творчий і руйнівний – такий, що сприяє державному життю нації, і такий, що це життя розідає... Перший націоналізм – тери-

Його сусідами були освічені люди: професори Левицький та Данилевич, керівник чоловічої хорОВОЇ капели Козубський, відомий композитор Веріківський. Із теплом і любов'ю згадував він свою народну школу №3, єдину у воєводстві Волинському, де не було серед учнів ні євреїв, ні поляків; її вчителів – директора Кирила Крестямполя, першу вчительку Марію Монгакову, класного керівника (в минулому – петлюрівського полковника) Дорошенка, вчителя трудового навчання пана Гринкевича. Всі вони були людьми порядними, бо навчали культури, а не зневази та ненависті, зокрема й у міжнародних та міжконфесійних взаєминах.

Дванадцятирічним хлопчиком у 1939 році Сергій стає членом підпільної юнацької організації ОУН, а пізніше і її політичним референтом. У 1941 – 1943 роках навчається в духовній семінарії, яка відновлює свою роботу. Одним із завдань семінарії було збереження українського просвітянського руху. Там проходили вишкіл майже 50 осіб. Це було ядро керівних кадрів повстанської армії. З них, як і всіх інших, хто пройшов школу «Просвіти», мало хто лишився живим. Вони воювали з поневолювачами України в повстанських загонах, зникали безвісти у підпіллі, гинули на фронтах. Ще до цього багато з них, як і тисячі інших, були ув'язнені в тюр-

ресня 1944 року навчався в лісотехнічному технікумі в місті Біла Криниця, що вберегло його від фронту. Майже всі товариші, з якими навчався у сержантській школі, також загинули. Після навчання – підпілля і сувора конспірація.

Згадуючи ті роки періоду 1939 – 1944 років, Сергій Савелюк завдячував кільком людям, котрі рятували його у складних обставинах підпільної роботи. Він стверджував, що завжди і скрізь є порядні люди, потрібно лише самому бути порядним.

З особливим боєм згадував 1947 рік – рік його арешту. Через багато років сестра директора народної школи Крестямполя розповіла іншому політв'язню, костопільчанину Антіну Жданюку: «Ми знали, як його катували і мордували, але він нікого не видав».

Вирок був звичним у таких випадках: 20 років концтаборів, п'ять років спецпоселень. Відбував ув'язнення на Уралі, в Караганді, Омській області, у Казахстані. Двічі витримав страшний голод до повного виснаження – дистрофія четвертої стадії.

Одружився в Томській області у 1958 році на дівчині такої ж долі – Павліні Шинкарук-Гурко, зв'язковій Клима Савура. Повернувся на Україну в 1964 році в місто Костопіль, де проживала дру-

ти національних кольорів і під ними культивують останню деморалізацію».

Сергій Олексійович усе своє безперебільшення страдницьке життя дієво вболівав за кращу долю України. Він був членом створеної ще у 1976 році Української Гельсінської спілки, відомої у світі своєю боротьбою проти порушення прав людини в УРСР. Згодом ця організація була перейменована в Українську Республіканську партію Героя України Левка Лук'яненка. У 1992 році Савелюк очолює УРП у Костополі. За його ідеєю, в нашому місті було відроджено жіночу патріотичну організацію «Союз українок».

Сильні духом наші герої – без них ми ніколи не мали б своєї держави, ім'я якій Україна.

На світліні відображений фрагмент Свічі пам'яті, присвяченої вшануванню патріотів України, зокрема й Сергія Савелюка, під час урочистої літературно-музичної імпреси «Я той, хто духом не скоривсь» від 2 лютого 2018 року в Мащанському ліцеї.

Іван СТЕПАНЮК,
голова Костопільського
районного товариства
«Просвіта»
ім. Т. Г. Шевченка